

DEMOKRASI VE İNSAN HAKLARI

KIBRIS AVRUPA'DA YENİ BİR "MÜLTECİ NOKTASI" ("HOTSPOT") MI?

Bölünmüş Ülkenin karşılaştığı zorluklar

Nicos Trimikliniotis

Bu raporda, Kıbrıs'ta mülteci ve göç meselesi ele alınmaktadır. 2015 yılında Avrupa'da "mülteci krizi" nin yükselişte olduğu dönemde Kıbrıs'ta sığınma başvurularının sayısında önemli bir artış kaydedilmedi. Bununla birlikte şimdiye kadar yaşanan en büyük artış son 3 yılda kaydedildi.

Bunun için de, Hükümet'in yaklaşımı baskıcı ve caydırıcı önlemler yoluyla daha kısıtlayıcı bir göç politikasının uygulanmasına yönelik bir söyleme doğru kaydı. Son değişiklikler daha katı "sınır" yasakları ve ülkeye giriş sürecinde daha az haklar içermektedir. Bu insan hakları açısından da son derece problemlidir.

Son yeni gelişmelere rağmen, Kıbrıs'ın Avrupa için önemli yeni bir mülteci ve göç yolu olma yolunda az bir kanıtımız var.

İçindekiler

1	KIBRIS'A GÖÇ ZAMAN İÇİNDE NASIL DEĞİŞTİ VE GELENLERİN GÜNÜMÜZDEKİ SAYISI NE KADARDIR?	2
	Ülkeye Gelenler ve İltica ile ilgili istatistikler	3
	Kıbrıs'a Giriş Yolu	4
	Kamuoyu Görüşü	4
2	HÜKÜMET'İN İLTICA VE GÖÇMEN POLİTİKASI NE KADAR ETKİLİDİR?	6
	İltica ile İlgili Kararlar	6
	Sığınak Koşulları	6
	İşgücü Piyasasına Erişim	7
	Genel Değerlendirme	7
	En Son Gelişmeler	8
3	KIBRIS AVRUPA'YA YÖNELİK YENİ BİR GÖÇ YOLU HALİNE MI GELİYOR?	10

1 KIBRIS'A GÖÇ ZAMAN İÇİNDE NASIL DEĞİŞTİ VE GELENLERİN GÜNÜMÜZDEKİ SAYISI NE KADARDIR?

Kıbrıs, tarihsel olarak Avrupa, Asya ve Afrika'yı birleştiren ve Akdeniz'in güneydoğusunda önemli bir noktada yer alan bir ada cumhuriyetidir ve adanın başlıca iki toplumunu teşkil eden Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasında yaşanan çatışmalarla uzun ve çalkantılı bir tarihe sahiptir. Kıbrıs'a sığınma ve göç, 1950'lerden bu yana tüm sosyal ve siyasi meselelerde iki toplum arasındaki etnik çatışmanın hâkim olduğu adanın çalkantılı siyasi ve tarihi zemin çerçevesiyle bağlantılı bir şekilde anlaşılmalıdır.¹ Türkiye ordusunun istilasının ardından 1974 yılında adanın fiilen bölünmesi yeni bölünme biçimlerine, tel örgülerle çevrili "sınır" bölgelerine yol açmıştır. Ülkenin kuzey kısmı, tek taraflı ve yasa dışı olarak ilan edilen ve sadece Türkiye tarafından tanınan "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"nin (KKTC) kontrolündedir ve Türkiye ordusunun desteğiyle Kıbrıs

Adanın bölünmesinden sonra, ülkenin güneyinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altındaki topraklar,³ turizm ve hizmetler (denizcilik, finansal hizmetler vs.) temelinde etkileyici bir ekonomik gelişme kaydetmiştir. Göçün nitelik değiştirmesinin bir nedeni de budur. 1990'lı yıllarda iş gücü eksikliği nedeniyle ülke, göçmen ihraç eden bir yer olmaktan çıkarak, bir göçmen destinasyonu haline gelmiştir. Ancak iltica sisteminde en önemli değişiklik Kıbrıs'ın 2004'te Avrupa Birliği'ne üyeliğiyle yaşanmıştır. Teorik olarak, adanın tamamı AB içerisindedir ancak Kıbrıs sorunu çözüme kavuşturulamadığından, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altında olmayan adanın kuzey kısmında *müktesebatın* uygulanması askiya alınmıştır.⁴

Kıbrıs Haritası (mavi olarak gösterilen yerler, "egemen İngiliz üsleri" olarak adlandırılmaktadır)²

Türk yönetimi altındadır. Ülkenin güney kısmı ise Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altındadır ve Kıbrıs Cumhuriyeti 1964'ten itibaren Kıbrıslı Rumlar tarafından yönetilmektedir. İki kısım (haritada gri olarak gösterilen) "Yeşil Hat" olarak bilinen bir ara bölgeyle ayrılmaktadır ve bu bölge BM kontrolü altındadır.

1 Yunan cuntası ile yerel paramiliter güç EOKA B'nin darbesi ve bunu izleyen Türkiye'nin istilası ile adanın 1974'ten itibaren fiilen bölünmesinin ardından, kuzeydeki rejim 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) adı altında tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etti ve bu yapı halen sadece Türkiye tarafından tanınmaktadır.

2 <https://www.drivingdirectionsandmaps.com/wp-content/uploads/country-maps/cy-country-map.gif>

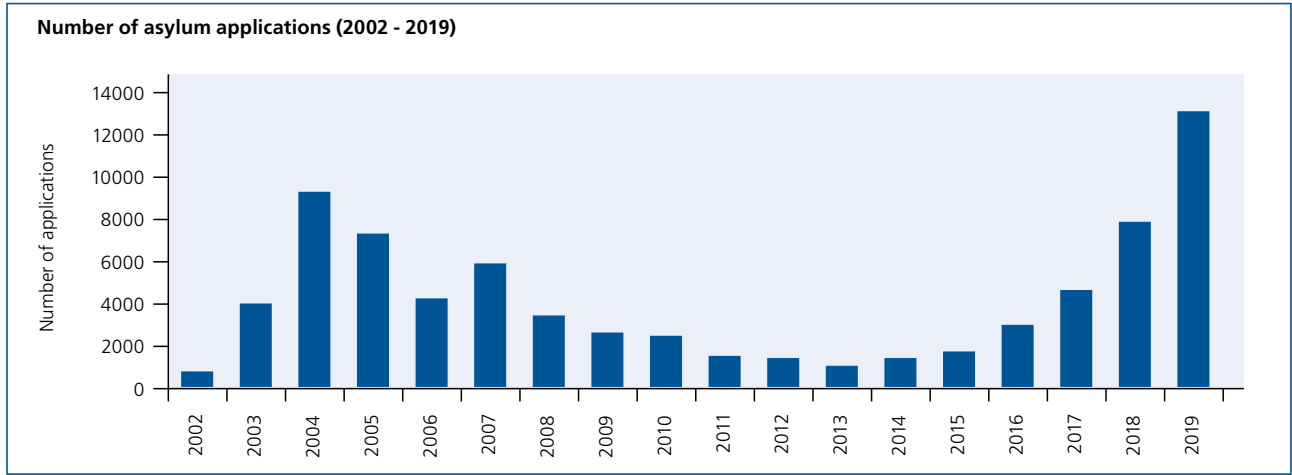
3 Bu rapor, esas olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altındaki güney bölgesini ele almaktadır.

4 Bu, Kıbrıs'ın AB'ye Katılım Anlaşması'nın 10 numaralı protokolün 2. Maddesi temelindeki rejim hakkında KONSEY'İN 29 Nisan 2009 tarihli 866/2004 sayılı TÜZÜK (AB) tarafından düzenlenmektedir (9.6.2004 tarihli EE L 206, s. 128). Bakınız: N. Trimikliniotis, Kıbrıs'ta Emekçilerin Serbest Dolaşımı Hakkındaki Rapor 2012-2013 [Report on the Free Movement of Workers in Cyprus in 2012-2013], Avrupa Birliği'nde Emekçilerin Serbest Dolaşımı Hakkında Avrupa Ağı Uzmanlarının Ulusal Raporu [National Expert Report for the European Network on Free Movement of Workers]. Nijmegen Üniversitesi Göç Merkezi tarafından koordine edilen ve Avrupa Komisyonu'nun denetiminde hazırlanan bu rapora (2013) şu link aracılığıyla ulaşılabilir: http://works.bepress.com/nicos_trimikliniotis/41/

ÜLKEYE GELENLER VE İLTİCA İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER

Ülkenin AB'ye girdiği 2004 öncesinde iltica sistemi yetersizdi ve sadece 454 kişi mülteci statüsüne sahipti. AB üyeliğinin ardından ülke, başvuru sayısında ani bir artış yaşadı ve neredeyse yılda 10.000 kişi başvuruda bulunuyordu. Daha sonra başvuru sayısı aşamalı bir şekilde azaldı.

O zamandan beri, uzun gecikmeler Kıbrıs iltica sisteminin ayırt edici bir özelliği olmasına rağmen, mülteciler ve sığınmacılar güvenliksiz göçmen işgücünün bir kısmını oluşturmuştur. İltica Hizmet Kurum tarafından sağlanan rakamlar aşağıda gösterildiği gibidir:

2015'te, "sığınmacı krizinin" yükselişte olduğu süre içerisinde⁵ Kıbrıs başvuru sayısı bakımından önemli bir artışa şahit olmamıştır: 2014'te 1,373; 2015'te 1.730 ve 2016'da 2.936 iltica başvurusunun yapılması söz konusudur. Ancak son üç yılda iltica başvurularının sayısı önemli ölçüde artmaya başlamış ve her yıl neredeyse ikiye katlanmıştır: 2016'da 2.936 olan başvuru sayısı 2017'de 4.582'ye ve 2018'de 7.761'e yükselmiştir. Bu sayı 2019'da 13.200 oldu ve bugüne kadar yaşanan en yüksek başvuru sayısı kaydedildi.

Menşé ülke açısından, 2019'da Kıbrıs'ta iltica başvurularında ilk sırayı alan ülkeler Suriye, Gürcistan ve Hindistan'dır:⁶

Suriye	2,477
Gürcistan	1,550
Hindistan	1,418
Bangladeş	1,160
Kamerun	1,135
Pakistan	1,104
Vietnam	482
Mısır	472
Nijerya	356
Sri Lanka	340

O zamandan bu yana, uzun gecikmeler Kıbrıs'taki iltica sisteminin bir özelliği haline gelmiş olsa da, sığınmacılar ve iltica başvurusunda bulunanlar, istikrarsız bir göçmen iş gücü haline aldı ve şu ana kadar yaklaşık 9500 kişiye koruma statüsü ve bu kişilerden de yaklaşık 1500'üne gerçek mülteci statüsü verildi. 2004'ten bu yana yapılan başvuruların sayısı 75.000'e yaklaştı. Ancak bu, bugün ülkede iltica başvurusunda bulunan kişilerin ve mültecilerin bu sayıda olduğu anlamına gelmiyor. 17, 000 kişinin yaptığı başvuruların yaklaşık 15,000'i bekletilmektedir. Buna ek olarak, başvuru aşamasında üstesinden gelinmeyen eski başvuruların birkaç bine katlanması de ayrı bir problemdir.

Kıbrıs, iltica süreçlerini hızlandırmak için Avrupa İltica Destek Ofisi (EASO) ile bir özel destek planı anlaşması imzaladı. Bu konuda yetkili bakan da dâhil olmak üzere, birçok siyasetçinin anlaşmayı "Kıbrıs'ın karşı karşıya olduğu göç problemine karşı koymada çok önemli bir adım" olarak niteleyerek iltica ve göçü birbirine karıştırdıkları ve ülkenin tek başına bu problemin üstesinden gelemeceğini öne sürdükleri görülmektedir. Bu Anlaşma, Kıbrıs'a 4,5 milyon Euro destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra EASO, uluslararası koruma almayı hak eden başvuru sahiplerinin kayıtlarının yapılmasına ve sürecin yönetilmesine katılan uzman sayısını arttıracaktır. Destek planı üye devletlerden 14 uzman, 117 geçici görevli ve 71 mütercimle yedi yıllık desteği öngörmektedir.⁷

KIBRIS'A GİRİŞ YOLU

İltica talebinde bulunanların giriş yolu ve biçimine bakıldığında, göç ve iltica yetkilileri, iltica talebinde bulunanların büyük çoğunluğunun Türkiye üzerinden gelerek Yeşil Hat'tan giriş yaptıklarını iddia etmektedirler.⁸ Ülkeyi baştanbaca kat eden bölünme hattı, özellikle de göç, serbest dolaşım ve iltica bakımından daha çok kendine özgü ve muğlak bir rejime sahiptir. Bu hat normal bir sınır olarak görülemez ve bu hat "sınır belirtisi", "yumuşak sınır" ya da "sınır hattı" olarak anılmak-

⁵ Bakınız: N. Trimikliniotis, *Migration and Refugee Dissensus in Europe: Borders, Insecurity and Austerity* (London: Routledge, 2020).

⁶ Information provided by UNHCR Cyprus.

⁷ EASO (2019) EASO operations to double in size this year, Press release 7th January 2020, <https://easo.europa.eu/news-events/easo-operations-double-size-year>; interview with UNHCR officer

⁸ İltica Dairesi görevlisi tarafından verilen bilgi, Ekim 2019.

tadır.⁹ Burada önemli ölçüde askerleştirilmiş bir ateşkes rejimi söz konusudur. Ülke topraklarının yaklaşık %3'ünü kaplayan bu bölgede geçiş ve kontrol noktaları işlevini gören belirli noktalarda barikatlar, bazı yerlerde dikenli teller ve hatta makineler bulunmaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından bu bölge barışı koruma görevini yerine getirmesi için BM'ye tahsis edilmiştir.

İltica başvurularında yakın zamanda görülen artış 2004'te AB'ye girişin hemen ardından yaşanan büyük sayıdaki iltica başvurularıyla kıyaslanabilir. Cumhuriyet'in yeni oluşturulan o zamanki iltica sisteminin gelişim sorunlarının yaşandığı o dönemde, makamlar iltica başvurusunda bulunanları ağırlıklı olarak ikamet sürelerini uzatmak isteyen "overstayers" olarak varsayarak, sorunu genelde "göç meselesi" olarak ele aldılar. Böylesi bir varsayımdan hareket edilmesi iltica süreçlerinde bir dizi soruna yol açtı ve böylesi basmakalıp yaklaşımlarla her başvurunun kendine özgü durumu gereken derecede dikkate alınmadı. Birazdan açıklayacağım şekilde, başvurularda bugün yaşanan artış çok farklı bir niteliğe sahiptir. Bugünkü başvuruların genelde (a) kuzeydeki işgal altındaki topraklardan geçiş yaparak gelenler ve (b) izinle gelen (üniversite öğrencisi, çalışan ya da başka ziyaretçi vizesiyle gelen) kişiler tarafından yapılmaktadır. Güneye botla gelen mülteci sayısı çok az olduğu için 2019'da tüm başvuranların yaklaşık %60'nun Kuzey'den Kıbrıs Cumhuriyeti'ne geçtiğini söylemek doğru olur.

Genellikle kaçakçılar bu insanlara Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altındaki topraklarda refakat etmemektedirler. Bununla birlikte, Cumhuriyet'e öğrenci, ziyaretçi ya da işçi olarak giriş yapan kişilerden de birçok başvuru gelmektedir. Deniz yolculuğuna uygun olmayan teknelerle Kıbrıs'a doğrudan gelmesi oldukça tehlikelidir, ne mutlu ki bu yolda şu ana kadar az sayıda insan hayatını kaybetmiştir.¹⁰ Buna karşın, yurtlarını terketmeye karar veren insanlar yola çıkmadan önceki aşamada ciddi insan hakları ihlalleri riski ve tüm yolculukları boyunca, köle pazarlarında olduğu gibi, insan kaçakçılığı, tecavüz ve işkence olayları ile karşı karşıya kalıyorlar¹¹ Bundan dolayıdır

ki, başvuru yapanların çoğu Kıbrıs Cumhuriyetine öğrenci, ziyaretçi veya işçi olarak giriş yapan kişilerdir. Dolayısıyla, "karma göçmenlik akımları" terimi büyük oranda ülkeye yeni gelen ekonomik göçmenler ve uluslararası korumaya muhtaç olan kişileri tanımlamak için kullanılır. Bu durum, talep eden kişilere sunulması gereken uluslararası korumayı kasıtlı ya da kasıtsız olarak muğlaklaştırmakta ve genellikle de ev sahibi ülkenin nüfusunda olumsuz algıların oluşmasına yol açmaktadır¹²

KAMUOYU GÖRÜŞÜ

Genel olarak iltica meseleleri ve mültecilerin entegrasyonundaki yetersizliklerle ilgili konular 2013 yılından bu yana ekonomik kriz ile ilgili tartışmaların egemen olduğu Kıbrıs kamuoyunda özellikle ön plana çıkan konular değildir. Son yapılan kamuoyu yoklamaları Kıbrıslı Rumların iltica başvurusunda bulunanlara yönelik yaklaşımlarında bir iyileşmeyi göstermekte ve son araştırmalarda ırkçılık karşıtı olan ve göçmenleri destekleyen toplumun daha aktif olup sesini yükselttiği belirtilmektedir.¹³ Bununla birlikte, aşırı sağcı ve yabancı düşmanı siyasi gruplarla ilgili olarak Avrupa genelinde bir yükseliş söz konusudur ve bunlara Avrupa Konseyi Komitesi raporunda Neonazi bir parti olarak sözü edilen, Yunanistan'daki Altın Şafak partisiyle yakından bağlantısı bulunan ve Kıbrıs'ta faaliyet gösteren aşırı sağcı ve ekstremist ELAM da dâhildir¹⁴. ELAM şu anda Kıbrıs Temsilciler Meclisi'nde iki sandalyeye sahiptir.

Medyanın bakış açısına göre, mültecileri ve göçmenleri sistematik olarak olumsuz yönde dile getiren ve yabancı düşmanlığı yapan kesimler var.¹⁵ En önemlisi, hakikat, ülkeye gelenlerin gerçek sayısı abartılarak saptırılmaktadır. Kıbrıs'a göç dalgası çoğu kez ya bir savaş sorunu gibi ya da ulusun hayatta kalma meselesi olarak gösteriliyor. Özgün gazete başlıkları aşağıdakileri içeriyor: "Göç sorunu Ankara ile mücadelede ciddi bir engeldir",¹⁶ "İçişleri Bakanı: Göçle Ortaya Çıkan

9 N. Trimikliniotis, "Exceptions, Soft Borders and Free Movement for Workers", in *Rethinking the Free Movement of Workers: The European Challenges Ahead*, eds. P. Minderhoud and N. Trimikliniotis (Mijmegen: Wolf Legal Publishers, 2009); N. Peristianis and J. Mavris, "The 'Green Line' of Cyprus: A contested Boundary in flux", in *The Ashgate Research Companion to Border Studies*, ed. D. Wastl-Walter (Abingdon: Ashgate, 2011).

10 A. Llobet, "Cyprus new route for migrants prepared to 'die at sea'", Agence France Presse (2019, July 18), https://news.yahoo.com/cyprus-route-migrants-prepared-die-sea-004051109.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ-29vZ2xLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAI9ugnhObmELsYOqlaGvXNNc8XAUrw3KGwuy8adc6hFRL83gf7tDAQI5u1qaqpUBKdIWtOkEOf_ptieP5mr_FLVj7Qx9EYgu7_4aiDetbT0FfUuInkoJlU4O2Y-BXL1I9zE5bNwErJA_JTXV44PQvX8wkwfa2LmFF_Uz5Q3Fu920.

11 UN News, "Security Council condemns reported slave trade of migrants in Libya" *UN News*, 7/12/2017, https://news.un.org/en/story/2017/12/638652-security-council-condemns-reported-slave-trade-migrants-libya?fbclid=IwAR1vQFtrFy7U66SCfOfsLoz-FU01IshjvWB_9n969R456GtLxvOT5oNzWo; S. Nebehay, "Executions, torture and slave markets persist in Libya: U.N.", Reuters (21/3/2018), <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-rights/executions-torture-and-slave-markets-persist-in-libya-u-n-idUSKBN1GX1JY?fbclid=IwAR3ZQIMDMsulRkB3hkU7kKQAuWgl2aypiVZJYG-1m2UpiW1FJiaf9j1wf8E>; M. de Bellis, "Europe's shameful failure to

end the torture and abuse of refugees and migrants in Libya", *Amnesty International* (2019, March 7), <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/03/europes-shameful-failure-to-end-the-torture-and-abuse-of-refugees-and-migrants-in-libya/>.

12 For instance, mixed migration is defined as the "cross-border movements of people, including refugees fleeing persecution" and conflict, victims of trafficking, and people seeking better lives and opportunities. <http://www.mixedmigration.org/wp-content/uploads/2019/04/qmmu-me-q1-2019.pdf> For a critical analysis, Trimikliniotis, *Migration and Refugee Dissensus in Europe*.

13 C. Psaltis, I. Kadianaki, A. Nicolaou, and E. Panayiotou, *Perceptions of Cypriots about refugees and migrants: An opinion poll conducted by the University of Cyprus Center for Field Studies (UCFS)*, UNHCR, the UN Refugee Agency in Cyprus, Nicosia (2019), https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2019/03/Perceptions_FULL-REPORT-FINAL_8March2019.pdf.

14 Avrupa Konseyi, *ECRI Kıbrıs Raporu* (beşinci izleme dönemi), 17 Mart 2016'da onaylandı, Avrupa Konseyi (2016, 7 Haziran), <https://rm.coe.int/fifth-report-on-cyprus/16808b563b>.

15 Council of Europe, *ECRI Report On Cyprus* (fifth monitoring cycle), Adopted on 17 March 2016, Council of Europe (2016, June 7), <https://rm.coe.int/fifth-report-on-cyprus/16808b563b>.

16 M. Economidou, «Το μεταναστευτικό τροχοπέδη στη μάχη κατά της Αγκυρας» *Καθημερινή*, 13 Οκτωβρίου 2019, <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/to-metanasteytiko-trochopedi-sti-machi-kata-tis-agkyras>.

Kriz”,¹⁷ “Hükümet Avrupa Birliği'nin Müdahalesini Talep Ediyor: Kıbrıs Göçte SOS veriyor”,¹⁸ “ Üçüncü Attila ”,¹⁹ “ Göç Kıbrıs'ı batırıyor ”,²⁰ “ Mülteci akınlarıyla oynan Türk oyunları ”.²¹ Bununla beraber, verileri, oynanan oyunları ve İçişleri Bakanı'nın yabancı düşmanlığı havası ve anti göçmen öfkesi yaratan sözlerini eleştiren güçlü bir muhalefet olarak ortaya çıkan insan hakları örgütleri vardır.²² Aynı zamanda “insan olarak muamele görmek yerine bir problem olarak görülen göçmenler” hakkındaki insanlık dışı tanımlamaları açık bir şekilde ortaya koyan tenkitler de vardır.²³

¹⁷ Phileleftheros, «ΥΠΕΣ: Εκκολαπτόμενη κρίση το μεταναστευτικό», 20 Νοεμβρίου, 2019, <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/823237/ypes-ekkolaptomeni-krisi-to-metanasteftiko>

¹⁸ M. Lyssandrou, «Παρέμβαση της ΕΕ ζητά η κυβέρνηση: Το SOS της Κύπρου για το μεταναστευτικό», Πολίτης (2019, July 7 July).

¹⁹ T. Agathocleous, «Τρίτος Αττίλας στη Κύπρο», Αλήθεια (2020, January 27).

²⁰ T. Nicolaou, «Το μεταναστευτικό βουλιάζει τη Κύπρο», Η Σημερινή (2020, February 2).

²¹ M. Papadopoulos, «Τουρκικά παιχνίδια με τις προσφυγικές ροές», Η Σημερινή (2020, February 2).

²² D. Palmyris, «Αντιπροσφυγικές εξαγγελίες με πολλά ερωτηματικά», Χαραυγή (2019, February 3).

²³ V. Zinopoulos, «Όταν αντιμετωπίζεις τον μετανάστη ως πρόβλημα και όχι ως άνθρωπο», Φιλελεύθερος, (2020, January 31).

2

HÜKÜMET'İN İLTICA VE GÖÇMEN POLİTİKASI NE KADAR ETKİLİDİR?

Son yıllarda Hükümet'in yaklaşımı daha çok baskıcı önlemler ve söylemlerle uygulamaya koyulan daha kısıtlayıcı bir göç politikasına doğru yönelmiştir. Bu iltica politikası açık bir sosyal diyalog gerçekleştirilmeksizin sergilenen ve Kıbrıs'ta mülteciler için koşulları cazip olmaktan çıkarmayı hedefleyen bir "proaktif caydırıcılık" stratejisi olarak nitelenebilir. Bu politika, iltica başvurusunda bulunanların çoğunluğunun "gerçek sığınmacılar" değil, özünde "ekonomik göçmenler" oldukları varsayımını temel almaktadır. Böylece, "cezbedici" diye adlandırdıkları faktörler azaltılarak, Kıbrıs'a çok sayıda ilticacının gelmeyeceği varsayılmaktadır. Ancak mevcut şartlar çerçevesinde, bu önlemlerin başarısı büyük ölçüde sorgulanır durumdadır. Bu durum, sadece gelen kişi sayısındaki artışta değil, aynı zamanda iltica başvurusunda bulunanların ve sığınmacıların sayısındaki artışta da görülmektedir.

İLTICA İLE İLGİLİ KARARLAR

Hükümet'in politikası, az sayıdaki istisna dışında, sığınmacılara tam mülteci statüsü verilmesi yerine ikincil koruma statüsü tanınması yönündedir. İkincil korumada daha az hak tanımakta ve en önemlisi de aile birleşmesine izin verilmemektedir. Bu politika, UNCHR Kıbrıs tarafından sürekli olarak eleştirilmektedir.²⁴ Kıbrıs'ta aile fertleriyle birleşme haklarının olmamasından en olumsuz etkilenenler büyük çoğunluğu ikincil koruma hakkına sahip olan Suriyeliler oldu. Kıbrıs ayrıca işkence, insan kaçakçılığı ya da cinsel şiddet mağduru olan başvuru sahiplerinin özel ihtiyaçlarını ya da zayıf yanlarını hızla tespit edip bu mağdurlara destek hizmetleri veren mekanizmalara sahip olmadığı için de eleştirilmektedir.²⁵

İltica Dairesi'nin olumsuz kararlarına itiraz bir üst düzey mahkemeye başvuru yoluyla yapılmaktadır. 2019'un 18 Haziran ayından itibaren İdare Mahkemesi'nden bu dosyaları Uluslararası Koruma İdare Mahkemesi (IPAC) devralmıştır. Bununla birlikte, birikmiş olan çok sayıda dosyayı Mahkeme'nin sonuçlandıramadığı görülmektedir. Bu dosyaların sayısı 2018 sonu itibarıyla 800'ti. Birikmiş iltica dosyaları 2016'da Yüksek Mahkeme'den İdare Mahkemesi'ne devredildiğinde olduğu gibi,

daha fazla gecikme yaşanmasının söz konusu olacağı uzmanların raporlarında belirtilmektedir. AIHM'nin kararlaştırdığı şekilde bağımsız bir üst organın tüm koşullarını yerine getirmesi için kurulan Sığınmacıları Yeniden Değerlendirme Dairesi ise yeterli bağımsızlığa sahip olmadığı için aslında lağvedilmiş olmasına rağmen faaliyetini sürdürmekte, ancak birikmiş 1.490 dosyanın işlemlerini tamamlamakta yeterli sayıda personele sahip olmaması nedeniyle zorlanmaktadır.²⁶

Özel bir mahkemenin kurulması teorik olarak olumludur. Bununla birlikte, uzmanlar haklı olarak IPAC'ın ciddi kurumsal sorunlarına işaret etmektedir ve bu sorunlar etkin araca erişimde engeller yaratmaktadır: Birincisi, konu hakkında uzmanlığı olmayan hâkimler tayin edildi ve karmaşık uluslararası koruma hukuku hakkında genel ve düzenli bir eğitim öngörülüyor. İkincisi, mahkeme masrafları, damga pulları ve avukat ücretleri nedeniyle iltica başvurusunda bulunanların ezici çoğunluğu için mahkemeye erişim yok ve hukuki destek almak pratikte müsait olmuyor. Mahkemenin formalistik, bürokrat ve ulaşılmaz karakteriyle bağlantılı ve yukarıda belirtilenlerin sonucu olarak etkin çareye erişimin varlığı özünde şüphe götürür durumdadır.²⁷ İzinsiz göçmenlerin gözaltında tutulmaları ve geri gönderilmeleri durumlarında da benzer sorunlar mevcuttur.²⁸

SIĞINAK KOŞULLARI

Kıbrıs şu anda Kofinou'da bir genel sığınma merkezine ve 2019'dan beri de Pournara'da Avrupa Birliği'nin korunmasız gruplar için finanse ettiği Geçici İkametgah Merkezine sahiptir.²⁹

²⁴ Kıbrıs Mülteciler Yüksek Komiserliği, Kıbrıs Mülteciler Yüksek Komiserliği Kıbrıs Cumhuriyeti'nde uluslararası koruma standartlarının azaltılması hakkında üzüntüsünü dile getiriyor, 16 Nisan 2014.

²⁵ UNHCR, Bureau for Europe (2014), *Syrian Refugees in Europe. What Europe can do to ensure protection and solidarity*, 11 July 2014.

²⁶ Bakınız: AIDA Report Updated February 2018, <https://www.asylumineurope.org/reports/country/cyprus/overview-main-changes-previous-report-update>

²⁷ STK yetkilileri ve Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle röportajlar.

²⁸ Trimikliniotis, N., Demetriou, C. (2020) "Cypriot Courts, the Return Directive and Fundamental Rights: Challenges and Failures", De Bruycker, P., Cornelisse, G., Moraru, M. (eds.) *Law and Judicial Dialogue on the Return of Irregular Migrants from the European Union*, Hart Publishers.

²⁹ Το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας «Πορνάρα», σε ένα εγκαταλειμμένο στρατόπεδο βρίσκεται απομακρυσμένο 20 χιλιόμετρα μακριά από τη Λευκωσία, έξω από το χωριό Κοκκινότριμιθιά. Φιλελεύθερος (2019) «€1 εκατ. για τα κέντρα υποδοχής προσφύγων». 18.10.2019, <http://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/802075/-1-ekat-ga-ta-kentra-ypodochis-prosfygn>.

- 400'e kadar insanı barındırabilen ana ikametgah merkezi Mülteci Hizmetinin himayesi altındadır. 2004'ten beri faaliyet göstermektedir. Sığınma tesislerindeki koşullar sorunludur.³⁰ Ana ikametgah Merkezi şehir merkezlerine ve Kofinou köyünün varoşlarındaki entegrasyon destek hizmetlerine ulaşımı zor olan uzak bir alana tesis edilmiştir.³¹ Ağır sanayi bölgesinde ve etrafı birçok sığınmacıyı, özellikle yeni doğan çocukları hasta eden yakınlardaki hayvan çöpü yakma fırınından çıkan keskin yanık et kokusu ile çevrili bir alanda tesis edilmiştir. Sığınma merkezi çok yetersiz hizmet görüyor ve sığınmacıların çok gerekli günlük ihtiyaçlarının, yabancı dil derslerinin ve çocuklar için eğlencenin tedarikinde gönüllülere ve sivil toplum örgütlerine bel bağlanmıştır. Uzun süren geçici düzenlemelerden sonra merkezdeki hizmetlerin tedarik ve idaresi için özei bir şirket seçildi.
- Pournara Geçici Sığınmacı Merkezi, Kokkinotrimithia varoşlarında kurulmuştur.³² Merkez mülteci başvurularındaki artışla ilgili olası acil durumları ele almak için oluşturulmuştur.³³ Burada ilk kimlik saptaması, yararlanabilirlik değerlendirmesi ve sağlık testleri yapılmaktadır.³⁴ Hükümet ve sivil toplum aktörleri ve etkili sosyal, psikolojik ve tıbbi hizmetler arasında koordinasyonun sağlanmasında daha fazla takip ve izleme ihtiyacı vardır.

Mültecilere ve sığınmacılara yönelik karşılama koşullarıyla ilgili olarak, Kıbrıs'taki daha geniş göç ve entegrasyon politikalarıyla bağlantılı olarak anlaşılması gereken başka sorunlar da söz konusudur. Son birkaç yıldır büyük çoğunluğu Kıbrıs toplumu arasında yaşamakta olan mülteciler için özel konaklama şartlarının sağlanması giderek daha da zor bir hal almıştır. Kıra ücretlerindeki yüksek artışlar ve ev sahiplerinin mültecilere ev kiralamakta isteksiz davranması gibi faktörler ödenekleri asgariye indiren çok kısıtlayıcı politikalarla bir araya gelince, birçok mülteci evsiz kalmıştır ya da çok kötü şartlar altında yaşamak zorunda bırakılmıştır. Bu sorunlu politikaların bir örneği ödenekleri en düşük yaşam seviyesine indiren ve mülteciler ile sığınmacıları fakirliğe iten Asgari Güvence Altına Alınmış Gelir sistemine geçilmesidir.³⁵

30 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΩΣ ΕΘΝΙΚΗΣ Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Αναφορικά με τις Συνθήκες Φιλοξενίας και Στήριξης στο Κέντρο Υποδοχής και Φιλοξενίας Αιτητών Διεθνούς Προστασίας στην Κοφίνου, Αρ. Φακ.: Α/Δ 4 /2019 & Α/Π 1658/2019, [http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/4D199F6AB14F59B-3C2258480002A86E3/\\$file/%CE%91_%CE%94_4_2019_%CE%91_%CE%A0_1658_2019_24092019.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/4D199F6AB14F59B-3C2258480002A86E3/$file/%CE%91_%CE%94_4_2019_%CE%91_%CE%A0_1658_2019_24092019.pdf?OpenElement)

31 This is the village Kofinou which is 40 km away from any city and with poor transportation connections.

32 The centre called "Pournara" is located some 20Km away from the capital Nicosia, see "Refugee Crisis", http://www.moi.gov.cy/moi/asylum/asylumservice.nsf/asylumservice22_en/asylumservice22_en?OpenDocument

33 The code name is "Nafkratis", http://www.moi.gov.cy/moi/asylum/asylumservice.nsf/asylumservice22_gr/asylumservice22_gr?OpenDocument

34 Interviews with officers Asylum Service, UNHCR and human rights expert.

35 Bakınız: *Kıbrıs Mülteciler Konseyi, Kıbrıs Ülke Raporu*, AIDA (2018, Şubat), <https://www.asylumineurope.org/reports/country/cyprus/overview-main-changes-previous-report-update>

İŞGÜCÜ PIYASASINA ERİŞİM

2018'in sonuna doğru, mültecilerin iş piyasasına erişim için beklmeleri gereken süre 6 aydan 1 aya düşürülmüştür ancak çalışabilecekleri sektörler sınırlandırılmış ve bunlar sadece az beceri gerektiren ve düşük ücretli işler olmaya devam etmektedir. 2019'da makamlar iltica başvurusunda bulunanların çalışmalarına izin verilen sektörlerin arttırılacağını açıklamış olsalar da, bu sektörler, örneğin sadece gece çalışma şartıyla bazı iş istihdamları gibi, oldukça sınırlı olmaya devam etmektedir. Ayrıca bütün bu işler düşük ücretli ve istihdamlı, uzmanlaşma gerektirmeyen işlerdir ve iltica başvurusunda bulunan kişilerden mesleğinde uzmanlaşmış olanlar için hiç bir iş yoktur. Buna ilaveten, iltica başvurusunda bulunanlar Rumca iletişim kuramadıkları için dezavantajlı ya da çalışmayacak durumda olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmemiştir. Sonuç olarak, iş piyasasına erişim imkânının sunulması iltica başvurusunda bulunanların iş bulma oranında önemli ölçüde bir artışa yol açmamıştır. Ayrıca malzeme yardımlarına erişimin önünde idari engeller de mevcuttur. Sağlık sorunları sebebiyle çalışamayanlar için verilen refah yardımları, özellikle de ihtiyaçlara uygun konaklama imkânına erişim açısından, onurlu bir yaşamı sağlayacak yeterlilikte değildir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Genel olarak bakıldığında, Hükümet bu konuda, kendi politikasının sonuçları olarak ortaya çıkan sorunlara ve zaafılara karşı koyma yerine, kontrol dışı göçün tehlikeleri hakkındaki söylemiyle göçmenler ve mültecilerle ilgili korkuları tahrik etmeyi ve konuyu daha çok AB'nin göç politikalarının başarısızlığı olarak sunmayı tercih etmiştir. Avrupa Konseyi'nin özel bir komisyonu olan Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI), 2019'un Haziran ayında yayınladığı sonuç metninde, tavsiyelerinin yerine getirilmediğine dikkat çekmiştir. ECRI, 2016'dan bu yana İdare Komiseri (Ombudsman) dezavantajlı grupların desteklenmesini hedefleyen herhangi bir faaliyette bulunmadığını ve ayrımcılık konuları hakkında herhangi bir rapor ya da tavsiye yayınladığını endişeyle not etmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti Çocuk Haklarının Korunması Komiseri de refakatçisi olmayan küçük yaşta mülteci çocukların bağımsız yetiştirilme geçişlerine kadar desteklenmelerine yönelik politika ve programların eksikliği ve gerekli alt yapıların yaratılmasındaki başarısızlığı eleştirmiştir.³⁶ Göçmenlerin özel bir kategorisinde yer alan mültecilerin konum, ülkenin fiili bölünmüşlüğünden sonra kurulan ekonomik model içerisinde algılanmalıdır. 1990'lardan beri işgücü kitliği, ağırlıklı olarak turizm sektörünün bulunduğu hizmete dayalı ekonomik model içerisinde ucuz göçmen işgücü tarafından karşılanmıştır. Bu model göçmenlerin topluma katılımını ve dahil edilmesini sağlamaktan ziyade büyük bölümünün ötekileştirilmesine ve gettolaşmasına neden oluyordur.³⁷ Bun-

36 L. Ioannidu, Kursumba refakatçisi olmayan küçük çocukların içinde buldukları kötü duruma dikkat çekmektedir, *Cyprus Mail* (2019, March 2), <https://cyprus-mail.com/2019/03/02/koursoumba-highlights-plaint-of-unaccompanied-minors/>.

37 N. Trimikliniotis and C. Demetriou, *Migrants and their descendants:*

dan dolayı, mültecileri ve sığınmacıları, yetkili makamların Kıbrıs sorunu yüzünden sürüncemeli istisnai veya anormal koşulları devreye soktuğu bir ülkedeki anormal politik durum içerisinde ayrı bir kategoriye yerleştirmeliyiz. Bu "Kıbrıs göçünde olağanüstü durum" olarak adlandırılır."³⁸

İltica Dairesi mültecilerin misafir edildiği geçici merkezin tam faaliyete geçmesiyle kimliklerin kaydı işleminde ve dezavantajlı grupların desteklenmesinde iyileşme sağlanacağı görülmektedir. Bununla birlikte, çocukların entegrasyonu ve yetişkinliğe geçişleri için destekleyecek stratejik planlama ve gerekli altyapı eksik olmaya devam etmektedir.

Mevcut şartların bir sonucu olarak, iltica ve göç modelinde gerekli reform ilerlememiştir. Hem yönetimin, hem de yasal itiraz sisteminin daha etkili, hızlı ve adil olacak bir şekilde iyileştirilmesinin yanı sıra, iltica başvurusunda bulunanların, mültecilerin ve göçmenlerin topluma doğru entegrasyonlarının, kabul edilebilir yaşam standartlarına sahip olmalarının ve temel haklarına saygı gösterilmesinin güvence altına alınmasına acilen ihtiyaç vardır. Bunun için de, 1990'lardan bu yana tüm iltica sistemini etkileyen göç ve çalışma modelinin köklü reformu ve ayrımcılıklara karşı mücadele gerekmektedir. 2012 ve 2013 yıllarında finansal krizin başlamasıyla birlikte Cumhuriyet tarafından uygulanan kemer sıkma önlemlerinin bir sonucu olarak sorunlar daha da yoğunlaşmış, daha fazla ayrımcılıklara yol açılarak mültecileri ve göçmenleri daha fazla sömürüye maruz kalma durumuna getirmiştir. 2010 - 2012 yılları arasında mültecilere yönelik ilk entegrasyon paketi söz konusu kriz öne sürülerek 2013'ten itibaren askıya alınmıştır. Medyada mültecilere ilişkin olumsuz bir imajın yaratılması da dâhil olmak üzere, kamuoyu önünde ve siyasi söylemlerde olumsuz bir retorik dillendirilmektedir ve bunlar mültecilere karşı basmakalıp anlayışları ve önyargıları güçlendirmektedir.³⁹

Eleştirilerin ardından Hükümet şu anda mültecilerin entegrasyonuna yönelik olarak 2020 için yeni bir eylem planını hazırlamaktadır.

EN SON GELİŞMELER

İltica başvurusunda bulunanlara yönelik olarak 400 kişinin kalabileceği bir merkez 2004 yılından beri mevcuttur ve bu merkez bugün İltica Dairesi'nin denetiminde faaliyetini sürdürmektedir. Toplu gelişler yaşandığı takdirde kimlik kayıtlarının yapılması ve dezavantajlı grupların desteklenmesi için AB yardımıyla 2019 yılında aynı yerin içerisinde geçici bir

açık merkez oluşturulmuştur.⁴⁰ Ancak bunun sonuç vericiliğinin değerlendirilebilmesi için henüz erkendir.

2019'un Kasım ayında Hükümet, Avrupa Konseyi'nin Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanma kurallarında değişikliklerle⁴⁰ Yeşil Hat'ın daha sıkı şekilde kontrol edileceğini açıkladı.⁴¹ Kamuya açık resmi bir açıklama yapılmadı ama bu bazı beyanlar ve basına yapılan sızıntılarla oldu. Başlangıçta, bugüne kadar böylesi kontrollerden muaf olan Cumhuriyet'in Kıbrıslı Rum yurttaşları da dâhil olmak üzere, barikatlardan geçen her birey için kontrollerin yapılması önerildi. Önerilen değişiklikler kuzeydeki işgal altındaki topraklara barikatlardan geçici oturma izniyle geçme hakkına sahip olan üçüncü ülke yurttaşlarını da içerecek şekilde (ÜÜY) yasağı genişletmektedir.⁴² İltica başvurusunda bulunanlar bunu 2014'ten itibaren zaten yaşamaktadır, kendilerine barikatlardan geçmeleri yasaklanmaktadır ve bu, serbest dolaşımda yasadışı bir ayrımcılığı teşkil etmektedir.⁴³ Sunuldukları şekilde başlangıçtaki öneriler Yeşil Hat'tan geçenlerin iltica işlemlerine erişimini sabote etmesi olası unsurlar da içermekteydi. Ana muhalefet partisi,⁴⁴ insan hakları uzmanları⁴⁵ ve STK'lar⁴⁶ bu önlemlerin orantısız olduğu, yasadışı ayrımcılıklar dayattığı ve ilgili taraflarla hiçbir istişarede bulunulmadan uygulamaya koyulduğu görüşünü dile getirdiler ve bu yeni önlemlerle hem fikir olmadıklarını ve endişelerini ifade ettiler. Eski Lefkoşa'da silahlı polislerin yoğun mevcudiyeti dışında, Yeşil Hat'ın kontrolüne ilişkin rejim çok az değişti.⁴⁷

Ocak 2020'de yeni İçişleri Bakanı, Zagreb'de (23 ve 24 Ocak 2020) Adalet ve İçişleri Bakanları ile yapılan resmi olmayan toplantıda, AB İçişleri Komiseri Ylva Johansson ile ele aldığı yeni göçmenlik ve iltica politikasını ilan etti. Bu yeni politika, güvenli ülkeler listesinin oluşturulması ve sığınmacıların başvurularının tamamlanana kadar göz altında tutulacağı AB destekli kapalı gözetli kamplarının inşa edilmesini öngörüyor. Bu başvuru süresi bir ay içerisinde neticelendirilmesi beklenir. Bu önergeye göre, FRONTEX (Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi), başvuruları reddedilen göçmenlerin üçüncü dünya ül-

⁴⁰ Council of Ministers decision 27.11.2019.

⁴¹ COUNCIL REGULATION (EC) No 866/2004 of 29 April 2004 on a regime under Article 2 of Protocol 10 to the Act of Accession. See Trimikliniotis, N. (2009) "Exceptions, Soft Borders and Free Movement for Workers", P. Minderhoud and N. Trimikliniotis (ed.) *Rethinking the Free Movement of Workers: The European Challenges Ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, pp. 135-154.

⁴² 2 KISA (2019) "Council of Ministers amendments on the green line code in violation of the EC Regulation", Dec 1, 2019 <https://kisa.org.cy/ministerial-amendments-on-the-green-line-code-in-violation-of-the-ec-regulation/>

⁴³ Law 58(I)/2014 amended the main Law on Asylum 28(1)/2000

⁴⁴ G. Loukaides, "Για τις επιχειρούμενες αλλαγές στον κώδικα εφαρμογής του κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, Δήλωση Κοινοβουλευτικού Εκπροσώπου ΑΚΕΛ- Αριστέρα- Νέες Δυνάμεις Γιώργου Λουκαϊδή", Akel.org (2019, Nov. 29), <https://www.akel.org.cy/2019/11/29/kanonismo-prasinis-grammis/>

⁴⁵ Information provided in interview with UNHCR officer

⁴⁶ KISA (2019) "Council of Ministers amendments on the green line code in violation of the EC Regulation", Dec 1, 2019 <https://kisa.org.cy/ministerial-amendments-on-the-green-line-code-in-violation-of-the-ec-regulation/>

⁴⁷ Interview with UNHCR Officer.

social inclusion and participation in society, Cyprus Report, EU Fundamental Rights Agency (2015), available at https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/social-inclusion-and-migrant-participation-society_cy.pdf.

³⁸ N. Trimikliniotis, N. "Migration and free Movement of Workers: EU Law, Crisis and the Cypriot States of Exception." *Laws*, no. 4: 440-468, 2013 <http://www.mdpi.com/2075-471X/2/4/440>.

³⁹ UNHCR (2019) *The Integration of Refugees in Cyprus: Social Inclusion and Discrimination*, Report for workshop on Social Inclusion and Discrimination, Kıbrıs'ta göçmenlerin entegrasyonu hakkında Mülteciler Yüksek Komiserliği atölyesinin raporu, https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2019/12/Call-to-Action_Social-Inclusion_Discrimination.pdf

kelerine dönüşü için bir mekanizma olarak kullanılacak.⁴⁸ BM ve BMMYM bu konu yanında kampların “Yeşil Hat” bölgesinde inşa edilip edilmemesi konusunda da danışılması gereken kuruluşlardır. Bununla beraber, özellikle idari kademedeki mevcut birkmiş binlerce bekleyen başvuruların hızlı bir şekilde sonuçlandırma sözü kuşku götürür. İnsan hakları örgütlerinin sert tepkilerine neden olan sert demeçler haricinde yeni öneriler bir öncekilerden pek farklı görünmüyor.⁴⁹

⁴⁸ “Cyprus to launch a new migration and asylum policy”, Brief, Cyprus New Agency, 25 January 2020, <https://www.brief.com.cy/english/cyprus-launch-new-migration-and-asylum-policy>

⁴⁹ T. Nicolaou, «Η νέα μεταναστευτική πολιτική της κυβέρνησης», Η Σημερινή, 2 Φεβρουάριου 2020

3

KIBRIS AVRUPA'YA YÖNELİK YENİ BİR GÖÇ YOLU HALİNE Mİ GELİYOR?

Göç hakkında AB'deki son tartışmalarda, Türkiye ve Yunanistan üzerinden geçen güneydoğu geçiş yolunun ve İtalya üzerinden geçen ana Akdeniz yolunun kısmen bloke edilmesinin ardından,⁵⁰ Kıbrıs'ın AB'ye giden mülteciler için yeni bir geçiş yolu olmaya başladığı iddia edilmektedir.⁵¹ Ancak Kıbrıs'ın kıta Avrupası'na gidiş için yeni bir yol haline geldiğini gösteren ciddi veriler yoktur. Kıbrıs bir ada ülkesidir; fiilen bölünmüş olduğu ve ülkedeki bölünmüşlük sona erdirilmeden "yumuşak sınırı", "sert bir AB Schengen sınırı" haline gelemediği için Schengen üyesi değildir. Ayrıca Kıbrıs çok doğuda kaldığı için de kıta Avrupası'na yönelik gerçekten Doğu Akdeniz'deki önemli bir geçiş yolu haline geleceği düşünülmektedir. Suriye sadece 100 kilometre mesafede olmasına rağmen, Suriye krizi sebebiyle 2015 yılında Kıbrıs'ta 1.730 başvuru yapılmıştır. Farklı faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşan etki, bu durumu açıklayabilir görünmektedir: Birincisi, Kıbrıs bir transit ülke olmak için AB ana kıtasından coğrafi olarak çok izoledir. İkincisi, 2012 yılı sonrasında Kıbrıs'ı vuran ekonomik kriz, Hükümet'in sosyal refah yardımlarını en aza indirmesiyle, üçüncü ülke vatandaşları da dâhil olmak üzere yabancı çalışanların Kıbrıs'ı terk etmesi sonucunu vermiştir. Bu, savaş bölgelerinden kaçmak için büyük paralar ödemek zorunda olan sığınmacılar da dahil olmak üzere herkes için Kıbrıs'ı cazip olmayan bir destinasyon kılmıştır. Ayrıca Kıbrıs Hükümeti, ailenin birleşmesi hakkı yoluyla "cezbetme faktörü"⁵² nün de söz konusu olmasını sağlamak için tam mülteci statüsü yerine, daha düşük bir statü olan koruma statüsünü tanımaktadır.⁵³

İltica başvurusunda bulunanların sayısında artış olmasına rağmen, bu artış sebepleri Hükümet tarafından sıkça öne sürüldüğü ve Kıbrıs basını ile diğer Avrupa basını tarafından basitleştirilerek dillendirildiği kadar net değildir. AB kıyılarında

ulaşan mültecilerin sayısını azaltmayı sağlamak için AB'nin sınırını oluşturan Kıbrıs gibi ülkelere yük bindirilerek dayatılan sınırlamaların yol açtığı bazı orantısız etkiler dikkate alınırsa, bu, bir derece geçerli olabilir. Ancak bu, kıta Avrupası'na daha yakın ve erişilebilir olan, yeni ve güvenli bir yaşam ve iş konusunda daha iyi beklentiler yaratan diğer destinasyonlarla kıyaslandığında, Kıbrıs yolunun niçin seçildiğini kısmen açıklayabilmektedir. Mültecilerin artan gerilimlerden, savaşlardan, Ortadoğu'daki ve Afrika'daki baskıcı rejimlerden ya da başka nedenlerden dolayı destinasyon olarak Kıbrıs'ı seçmeleri muhtemeldir. İnsanlar giderek daha umutsuz hale gelirken ve diğer destinasyonlara ulaşılması daha zor görülürken, Kıbrıs'ta bu sayıların daha da yükselmesi olasıdır. Bu yüzden, başka bölgelere girişler azalırken, Kıbrıs'ın coğrafi konumu ve kendine özgü koşulları nedeniyle daha yüksek sayılarla karşı karşıya kalması paradoksu görülmektedir. Dolayısıyla bu durum, önümüzdeki aylarda ve yıllarda doğru çerçevede ve dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Her halükarda, bugün Kıbrıs'ın söz konusu gelişmeye hazırlığının yetersiz olduğu açıkça görülmektedir. Avrupa'da nasıl Dublin iltica sisteminin daha geniş bir reforma acilen ihtiyacı varsa, Kıbrıs'ta da iltica ve göçmen sistemlerinde köklü bir reform yapılması acil ihtiyaçtır.

⁵⁰ See EU Council, "Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route", European Council (2017, February 3), <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/02/03/malta-declaration/>

⁵¹ For the maps of the so-called migration/refugee 'sea routes' to the EU, see European Council on Foreign Relations, "Mapping Through the Mediterranean: Mapping the EU Response", ECFR website, https://www.ecfr.eu/specials/mapping_migration

⁵² These were the terms used repeatedly by officials and ministers since 2013.

⁵³ T. Karras, "Why migrants are going to great lengths to avoid Cyprus", eKathimerini (2015, September 28), <http://www.ekathimerini.com/2015/09/28/article/ekathimerini/news/whymigrants-are-going-to-great-lengths-to-avoid-cyprus>

BİYOGRAFI NOTU

Nikos Trimikliniotis Lefkoşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde sosyoloji profesörüdür. AB Temel Haklar Organizasyonu adına Kıbrıs'ta temel haklar konusunda uzmanlar gurubunun başkanıdır. Uzmanlar gurubunda üye ve Barrister'dir. Devlet, göç ve iltica, temel haklar, toplumsal cinsiyet, ırkçılık ve ayrımcılıklar, çatışmalar/barışma, anayasal konular, vatandaşlık, dijitalizasyon, hukuk ve çalışma yaşamına ilişkin meseleler gibi konularda araştırmalar gerçekleştirmiştir. Yayınlanan araştırmalarından seçmeler: Migration and Refugee Dissensus in Europe: Borders, Insecurity and Austerity, Routledge 2020. Mobile Commons, Migrant Digitalities and the Right to the City, Palgrave Macmillan, 2015, Η Διαλεκτική του Έθνους-Κράτους και το Καθεστώς Εξαιρέσεως: Κοινωνιολογικές και Συνταγματικές Μελέτες για την Ευρω-Κυπριακή Συγκυρία (Ulus-Devletin Diyalektiği ve İstisna Statüsü: Avro-Kıbrıs Konjonktürü hakkında Sosyolojik ve Anayasal Araştırmalar), Εκδ. Σαββάλας (Savvalas Yayınları), Αθήνα, 2010, Cyprus Beyond Partitionism: A state and Society in Transformation, Palgrave, 2012.

KÜNYE

Friedrich Ebert Vakfı
Kıbrıs Bürosu
20 Stasandrou, Apt. 401 | 1060 Nicosia | Cyprus

Sorumlu Kişi:
Hubert Faustmann | Direktör
Telefon: +357 22 37 73 36
E-mail: office@fescyprus.org
www.fescyprus.org

Email:
office@fescyprus.org

© Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) 2019
Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkını sahibi/sahiplerinin yazılı izni olmaksızın yeniden üretilemez, bir bilgi erişim sistemine depolanamaz ya da elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yöntemlerle ya da biçimlerde kullanılamaz.

KIBRIS AVRUPA'DA YENİ BİR "MÜLTECİ NOKTASI" ("HOTSPOT") MI?

Bu raporda, Kıbrıs'ta mülteci ve göç meselesi ele alınmaktadır. Mültecilerin sayısında son dönemde görülen artışa odaklanılmakta, ülkenin mülteci kabul etme şartlarının analizi yapılmakta ve Kıbrıs'ın –daima boyutuyla da bağlantılı olarak– Avrupa'ya göç ve sığınma açısından önemli bir geçiş yolu haline gelip gelmediği sorusunun cevabı araştırılmaktadır. 2015 yılında Avrupa'da "mülteci krizi"nin yükselişte olduğu dönemde Kıbrıs'ta sığınma başvurularının sayısında önemli bir artış kaydedilmedi. Bununla birlikte şimdiye kadar yaşanan en büyük artış son 3 yılda kaydedildi. Bunun

için de, Hükümet'in yaklaşımı baskıcı ve caydırıcı önlemler yoluyla daha kısıtlayıcı bir göç politikasına doğru kaydı. Yapılan son değişiklikler arasında "sınırlarda" daha katı kısıtlamaların uygulanması yer alıyor ve bunun yanında iltica kabul süreçlerinde daha az hak tanınarak mültecileri "çekme faktörü"nü azaltılması hedefleniyor. İnsan hakları açısından durum gerçekten problemleri görünüyor. Birçok sivil toplum kuruluşu (STK'lar) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) panik, korku ve yabancı düşmanlığı atmosferinin yaratılmasına yol açan Kıbrıs'taki

mevcut politikaları ve uygulamaları eleştiriyor. Göç ve sığınma modeli konusunda reform gereksinimi yıllardır var olan bir meseledir. Hem bu meselenin yönetiminin, hem de yasal itiraz süreçlerinin iyileştirilmesiyle birlikte, sistemin daha etkili, hızlı ve adil hale getirilmesi için, iltica talebinde bulunanların, mültecilerin ve göçmenlerin temel haklarına ve kabul edilebilir yaşam standartlarına sahip olmalarının ve uygun şekilde entegrasyonlarının sağlanması acil bir ihtiyaçtır. Bu tür önlemler olası yeni gelişlere karşı Kıbrıs'ı hazırlıklı hale getirecektir.